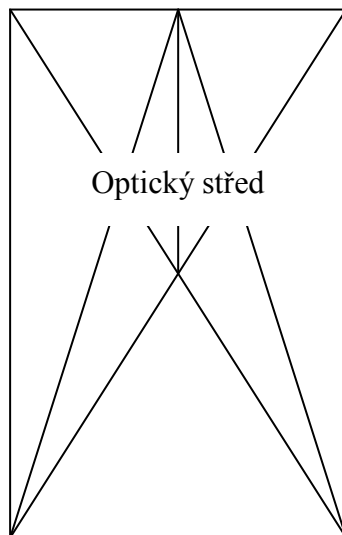

Umístění ilustrací v sazebním obrazci

Dušan Polanský

Sazební obrazec stránky obsahuje text a ilustrace. K ilustracím v odborné publikaci počítáme obvykle obrázky, grafy, tabulky a reprodukce fotografií. Popisek vysvětlující význam ilustrace považujeme za nedílnou součást ilustrace. Je zřejmé, že vhodné umístění ilustrace nebo důležitého textu do sazebního obrazce stránky může pomoci zvýšit jejich účinek na čtenáře.

Při čtení knižní publikace lidské oko automaticky směřuje k určitému místu stránky. Tomuto místu říkáme **optický střed** sazebního obrazce. Je asi v jedné třetině výšky od horního okraje sazebního obrazce. Geometrická konstrukce středu je zřejmá z následujícího obrázku. Je zcela přirozené, že bychom se měli snažit umístit do prostoru optického středu maximum důležitého textu a ilustrací.

Obr. č. Geometrická konstrukce optického středu, obdélník představuje sazební obrazec stránky, tj. ne samotnou stránku

Při umístování ilustrací na plochu sazebního obrazce v rámci jedné stránky bychom měli dodržovat tyto základní doporučení:

1. okraje ilustrace by neměly přesahovat okraje sazebního obrazce (sazby);
2. jestliže je ilustrace užší než sazba, je jediná na stránce a její šíře umožňuje obtékání textu, umístíme ji na vnější straně sazby v místě optického středu;
3. pokud je ilustrace užší než šíře sazby, je jediná na stránce a svou šíří neumožňuje obtékání textu, ilustraci zarovnáme na střed v místě optického středu,

4. jedinou ilustraci na stránce, která zabírá celou šíři sazby, umístíme buď celou nad textem, nebo v textu tak, aby počet řádků pod obrázkem byl větší než nad ním,
5. dvě užší ilustrace, které lze umístit vedle sebe, umístíme vedle sebe a zarovnáme je na střed sazby v místě optického středu. Mezera mezi ilustracemi by měla být stejná jako volné okraje po stranách obou ilustrací;
6. dvě užší ilustrace, které nelze umístit vedle sebe, klademe pod sebe k vnějšímu okraji sazby, přičemž menší ilustrace by měla být nad větší a pokud to velikost ilustrací umožňuje, mezi ilustracemi by měl být vložen text;
7. dvě ilustrace, z nichž první je na celou šíři nebo její šíře neumožňuje obtékání textu a druhá je užší a umožňuje obtékání, umístíme tak, že širší ilustraci zarovnáme na střed v místě optického středu, pod ní umístíme text a teprve pak užší ilustraci u vnějšího okraje sazby. Zda pod užší ilustrací umístíme text, to závisí na její výšce;
8. celostránkové příčné ilustrace (tzv. ilustrace naležato) umístíme tak, že na sudé stránce je hlava ilustrace u vnějšího okraje sazby a popisek u vnitřního okraje, na liché stránce je hlava ilustrace u vnitřního okraje sazby a popisek u vnějšího okraje.

Pro umístění ilustrací na dvou protilehlých stránkách (sudé a liché) usilujeme o maximální symetrii umístění ilustrací podle osy, kterou tvoří společné, tj. vnitřní, okraje obou stránek.

Složitější kombinace umístění ilustrací řešíme s typografickým citem s ohledem na výše uvedená doporučení.

Dančo Václav: Kapesní průvodce [počítačovou] typografií, pro agenturu Via Vestra vydalo nakladatelství Labyrint, Praha 1995.